

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ei kannata uusien nikotiinituotteiden markkinoille tulon sallimista. Tupakkalain määritelmässä pitää ottaa huomioon, että tupakka- ja nikotiiniyritykset kehittävät jatkuvasti uusia tuotteita, joiden markkinoille tuloa on vaikea ennakoida. Nyt markkinoidaan erityisesti nikotiinipusseja sosiaalisen median avulla, mutta niiden markkinointiin on vaikeaa puuttua, koska nikotiinipusseja ja vastaavia tuotteita ei ole määritelty tupakkalaissa eikä niitä sen vuoksi voi säädellä samalla tavoin kuin muita tupakka- ja nikotiinituotteita.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotusta ja esittää, että tupakkalain määritelmiä täsmennetään siten, että sinne lisätään nikotiinia sisältävät tupakan vastikkeet, jotka muistuttavat käyttötarkoitukseltaan tupakkatuotetta ja sisältävät nikotiinia, mutta eivät sisällä tupakkakasvia.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä. Tunnusomaisia makuja ja tuoksuja ei tule sallia missään tupakka- tai nikotiinituotteissa.

26 § Ennakkoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

Kannatamme esitystä.

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiininesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymen för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

Kannatamme esitystä.

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä yhdenmukaisista tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksia. Yhdenmukaisuuden tulee koskea kaikkia tupakka- ja nikotiinituotteita.

WHO:n kansainvälisessä tupakkapuitesopimuksessa todetaan seuraavasti: ”Savukkeet ja muutamat muut tupakkaa sisältävät tuotteet on tarkoin suunniteltu sellaisiksi, että ne aiheuttavat ja ylläpitävät riippuvuutta ja että monet niiden sisältämät yhdisteet ja niiden savu ovat farmakologisesti aktiivisia ja myrkyllisiä, muuttavat perimää ja aiheuttavat syöpää.”

Tämän vuoksi näiden tuotteiden kaikenlainen myynti ja markkinointi tulee kieltää eikä kaupallisia etuja saa asettaa ihmisten hengen ja terveyden edelle.

Koska tutkimusten mukaan valtaosa tupakoijista haluaisi lopettaa tupakoinnin, yhdenmukaisissa tupakka- ja nikotiinipakkauksissa tulisi olla monen muun Euroopan maan tavoin myös maksuttoman puhelinpalvelun yhteystiedot. Käypä hoito -suosituksessakin puhelimitse annettava vieroitusohjaus on katsottu tehokkaaksi ja toimivaksi menetelmäksi tupakoinnista vieroituksessa, kun ohjaukset on kolmesta seitsemään. Suomen maksuton puhelinpalvelu mahdollistaa tämän. Samalla se antaa jokaiselle tupakoinnista luopuvalle mahdollisuuden saada apua ja tukea paikkakunnasta ja paikallisista olosuhteista riippumatta.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta esittää, että tupakkapakkausten varoitusmerkintöjen yhteyteen laitetaan maksuttoman Stumppi-neuvontapuhelimen puhelinnumero 0800 148 484.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Kannatamme esitystä.

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

Kannatamme esitystä.

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Kannatamme esitystä.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä. Myös sähkösavukkeiden ja niiden täyttösäiliöiden myyntiä edistetään pakkausten avulla eikä niille saa antaa lainsäädännöllä savukkeita edullisempaa asemaa. Ne eivät ole turvallisia nikotiinituotteita, ainoastaan nikotiinin annosteluväline poikkeaa savukkeista.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Kannatamme esitystä. Nikotiininesteiden värejä käytetään markkinoinnin välineenä ja keinona saada uusia kuluttajia. Tämän vuoksi kannatamme esitettyä lakimuutosta.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

Kannatamme esitystä.

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä ja pitää tärkeänä tukkia tupakkalainsäädännön tunnusomaisten makujen ja tuoksujen kiellon kiertäminen esimerkiksi erilaisten makukorttien avulla. Koska sähkösavukekauppojen ensisijainen tarkoitus on myydä sähkösavukkeita, makukorttien pitäminen siellä myynnissä ”leivontatarvikkeena”, on tarkoituksellista laissa olevan kiellon kiertämistä.

Tuotteiden hajujen ja makujen avulla pyritään pitämään entiset kuluttajat asiakkaina ja saamaan uusi kuluttajia erityisesti lapsista ja nuorista, joille kiehtovat maut ja tuoksut toimivat kannustimena käytön aloittamiseen ja jatkamiseen.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

Kannatamme esitystä.

58 § Etämyynnin kielto / Förbud mot distansförsäljning

Kannatamme esitystä.

60 § Tukku myynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

Kannatamme esitystä.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Kannatamme esitystä.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Kolmansista maista tuotavien tupakkatuotteiden verovapaan matkustajatuonnin rajoja on mahdollista laskea kansanterveyden suojelemiseksi. Suomessa rajana tällä hetkellä käytetään maksimääriä.

Direktiivin 2007/74/EY 8 artikla mahdollistaa verottoman tupakan tuontimäärän laskemisen nykyistä alemmalle tasolle: savukkeet 200 savukkeesta 40 kappaleeseen, pikkusikarit 100 kappaleesta 20 kappaleeseen, sikarit 50 kappaleesta 10 kappaleeseen sekä piippu- ja savuketupakka 250 grammasta 50 grammaan. Koska kaikki tupakkatuotteet ovat terveydelle erittäin vaarallisia, niin maahantuontia ei ole syytä edistää verovapaudella.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta esittää, että EU:n ulkopuolelta verovapaasti maahan saa tuoda 40 savuketta, 10 sikaria, 20 pikkusikaria ja 50 grammaa piippu-, savuke- ja vesipiipputupakkaa.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta haluaa kiinnittää huomiota myös nuorten nuuskan käyttöön. Käyttö nuorten keskuudessa on lisääntynyt, koska mielestämme määrä 1000 g, joka on vuorokaudessa mahdollisuus tuoda omaan käyttöön, on liian suuri.

Nuuskan käytön leviämisen ehkäisemiseksi, erityisesti nuorten keskuudessa. Ehdotammekin, että omaan käyttöön tarkoitettua nuuskan, purutupakan ja nenänuuskan maahantuonnin raja lasketaan tasolle 100 grammaa/ vuorokausi.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta vastustaa ehdotettua muutosta. Voimassa olevan tupakkalain hintahyvityksen kieltö estää hintahyvitykset tupakkaostoista myös tukkukaupassa. Näkemyksemme mukaan minkäänlaista tupakkakauppaa ei tule suosia hintahyvityksillä, jotka voidaan katsoa olevan tupakan myyntiä alennuksella.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta esittää, että hintahyvityksen kieltö säilytetään myös tukkukaupassa.

71 § Esilläpitokieltö / Förbud mot framläggande

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että esilläpitokiellon tulee koskea myös myyntiä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä aluksella.

Muilta osin Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Tupakkalain yksi tärkeimmistä tavoitteista on suojella lapsia ja nuoria tupakka- ja nikotiinituotteiden terveysvaaroilta sekä edistää savuttomia, tupakkavapaita ja nikotiinittomia elinympäristöjä. Suomen ratifioimana Lapsen oikeuksien sopimuksen velvoittaa, että lasten tulee olla erityissuojelussa tupakkatuotteilta. Heille tulee tarjota kaikin tavoin tupakaton ja nikotiiniton - koskien myös nuuskaa - elinympäristö, jossa kaikkien nikotiinituotteiden käyttö on kiellettyä myös niissä ulkotiloissa, jossa lapset ja nuoret eri syistä joutuvat olemaan ja viettämään aikaa.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunnan mukaan lapset ja nuoret joutuvat olemaan asemalaitureilla ja bussipysäkeillä, jolloin myös niiden tulee olla savuttomia.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine eikä sille altistumiselle ole suojarajaa. Tämän vuoksi työpaikkojen tupakointikielto tuli voimaan 1995 ja ravintolatupakoinnin kieltäminen siirtymäajan jälkeen 2009. Kodit ovat jääneet lainsäädännön ulkopuolelle.

Vuoden 2020 loppupuolella tehdyn selvityksen mukaan noin 800 000 kerrostaloasukasta altistuu kotonaan muiden tupakansavulle. Tämä määrä on noin puolet kaikista Suomen kerrostaloasukkaista. Tehdyn kyselyn mukaan tupakansavu myös häiritsee merkittävää osaa asukkaista, joiden kotiin kulkeutuu tupakansavua.

Altistuminen syöpävaaralliselle aineelle on ristiriidassa sen kanssa, että valtiovaltaa on suojeltava perustuslain mukaan väestön terveyttä. Kotioloissa suojelu ei toimi ja altistuminen syöpävaaralliselle tupakansavulle katsotaan sallituksi. On huomattava, ettei tupakointi ole perustuslakimme turvaama oikeus.

Perustuslain pitäisi turvata, että kaikilla on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Tätä oikeutta toteuttaa savuton hengitysilmä kotiloissa ja se kuuluu jokaisen oikeuksiin.

Nykyinen menettelyprosessi parveketupakoinnin kieltämiseksi on osoittautunut monimutkaiseksi ja hankalaksi toteuttaa. Tämän vuoksi Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että tupakkalakiin kirjataan säännös, joka mahdollistaa tupakointikiellon asuntoyhteisöissä enemmistö päätöksellä.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

Kannatamme esitystä.

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

Tupakka- ja nikotiiniyritykset aiheuttavat lisätyötä tupakkalakia valvoville viranomaisille, kun ne yrittävät viestinnässään kiertää lain säännöksiä. Viranomaisten resurssien turvaaminen valvontamaksuilla on erittäin perusteltu ja tervetullut uudistus

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta kannattaa säädöstä.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Kannatamme esitystä.

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

Kannatamme esitystä.

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

Kannatamme esitystä.

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

Kannatamme esitystä.

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

Kannatamme esitystä.

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Kannatamme esitystä.

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Kannatamme esitystä.

Voimaantulo / Ikraftträdande

Tupakkalain tavoitteen näkökulmasta pitkät siirtymäajat eivät ole kannatettavia. Pitkät siirtymäajat ovat tupakkayhtiöiden perinteinen viivytystaktiikka, jos ne eivät pysty muuten estämään lainsäädäntöä. Tällä tavoin ne pyrkivät maksimoimaan voittonsa.

Tämän vuoksi Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ei kannata pitkää siirtymäaikaan yhdenmukaisille tupakkapakkauksille ja muille nikotiinituotteille, vaan katsoo, että 6 kk on riittävä aika vaadittavien muutosten tekemiseen.

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

THL on arvioinut, ettei tupakkalain tavoitetta saavuteta, jos tupakkatuotteiden käyttö ei vähene nykyistä nopeammin eikä lisätoimia oteta käyttöön.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta korostaa, että tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä teki perusteellista työtä pohtiessaan tupakkapolitiikkamme kehittämistä. Työryhmän tekemä raportti oli myös laajalla lausuntokierroksella, jossa ehdotukset saivat laajasti hyväksyntää.

Tämän vuoksi Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta katsoo, että tupakkalain muutosesitys ei ole riittävä. Emme näe perusteita sille, että monet työryhmän lainsäädännöllisistä ehdotuksista on jätetty huomiotta. Nykymuodossaan esitys ei ole tarpeeksi kattava.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikäraja. On olemassa runsaasti näyttöä siitä, että tupakka- ja nikotiinituotteita markkinoidaan tarkoituksellisesti lapsille ja nuorille. Jotta tupakkalain tavoite savuttomasta ja nikotiinittomasta Suomesta saavutettaisiin, lapsia ja nuoria tulee suojella tupakkayhtiöiden alati kehittyvältä markkinoinnilta. Vapaaehtoisuus ei toimi.

Tämän vuoksi Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta pitää perusteltuna tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistä arvioineen työryhmän ehdotusta, että tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikäraja nostettaisiin 20 vuoteen. Tätä ikärajaa tulisi soveltaa myös näiden tuotteiden maahantuontiin ja hallussapitoon.

Tupakointikieltojen laajentaminen. Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunnan mielestä tupakointikieltojen soveltamispykälää (73 §) tulee täsmentää siten kuin tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä on ehdottanut. Toisin sanoen käyttökieltojen tulee kattaa kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden kaikenlaisen käytön.

HY lääketieteellinen tiedekunta kannattaa Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotusta, että tupakkalain tupakointikieltojen soveltamispykälää (TupL 73 §) muutetaan niin, että se kattaa kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden polttamisen, kuumentamisen ja muunlaisen käyttämisen, josta vapautuu sisäilman laatua heikentäviä aerosoleja.

Kuumennettavien tupakkatuotteiden yhdenmukaisuus. Markkinoille tulevat kuumennettavat tupakkatuotteet ovat terveydelle vaarallisia. Juuri julkaistussa Maailman terveysjärjestön WHO:n tutkijaryhmän raportissa tupakkatuotteiden säätelystä (WHO study group on tobacco product regulation, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720>) kehoitetaan soveltamaan tiukimpia tupakkatuotteita koskevia määräyksiä myös kuumennettaviin tuotteisiin ja laitteisiin.

Tämän vuoksi Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta katsoo, että kaikki savukkeita koskevat säädökset tulee ulottaa koskemaan myös kuumennettaviin tupakkatuotteisiin.

Uuden sukupolven nikotiinituotteet ja laitteet. Tupakkayhtiöiden uusien tuotteiden ja laitteiden massiivinen tuotekehittely ja markkinointi aiheuttaa todellisen uhkan tupakkalain tavoitteen saavuttamiselle.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta katsoo, että tupakkalainsäädäntöä tulee soveltaa jo tässä lakimuutoksessa myös uusiin jo nyt tiedossa oleviin nikotiinin annostelulaitteisiin ja niissä oleviin ominaisuuksiin, vaikka niitä ei olisikaan vielä Suomen markkinoilla. Tämä on myös WHO:n tupakkasäätelyä (<https://www.who.int/publications/i/item/9789240022720>) pohtineen tutkijaryhmän suositus.

Tupakansavun syöpävaarallisuus. Vuonna 2000 tupakansavu määriteltiin tupakkalaissa syöpävaaraa aiheuttavaksi aineeksi, jonka perusteella työntekijöiden suojaamiseksi työperäiseltä altistumiselta tulee noudattaa työturvallisuuslainsäädännön säännöksiä. Sittemmin tämä pykälä poistettiin. Koska väestön suojaaminen ympäristön tupakansavulta on edelleen välttämätöntä monissa tilanteissa työhön mutta myös työn ulkopuoliseen toimintaan liittyen, HY lääketieteellinen tiedekunta esittää, että säädös tupakansavun syöpävaarallisuudesta on palautettava tupakkalakiin. Tämä siksi, että säädöksen avulla pystytään paremmin turvaamaan oikeus savuttomaan elinympäristöön ja asuinrakennusten sisäilmaan.

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että tupakkalakiin palautetaan tupakkalaissa aiemmin ollut säädös: ”Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työturvallisuuslakia (299/958) ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä, jollei tästä laista muuta johdu.”

Risto Renkonen, dekaani ja Kari Reijula, varadekaani

Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta

Kari Reijula